

شاه امان الله غازی خط سیاہ دیورند را قبول نکرده

بلکہ تمام معاہدات امیران افغانستان را با بریتانیا توسط انگلیس فسخه نموده

هموطنان نہایت عزیز و گرامی: امروز میخوام یک سند مهم تاریخی را بہ توجہ شما برسانم امید با خواندن این سند مهم تاریخی نہ تنها سوالات چون معاہدہ تحمیلی است تحمیلی نیست؟ معاہدہ امضاء شدہ امضاء نشدہ؟ معاہدہ برای صد سال بود و یا نبود؟ حل شود بلکہ اعتراف کنیم کہ واقعاً امان الله خان غازی نہ تنها محصل استقلال افغانستان است بلکہ دولت بریتانیای وقت را با درایت و فہم خود بہ زانو در آورده و بلایش تمام معاہدات قبلی را کہ با امیران افغانستان از وقت شاه شجاع الی پدر معظمش امیر حبیب الله خان امضاء گردیدہ بود فسخ نماید، قضیہ از این قرار است کہ:

سردار اقبال علیشاہ مؤرخ ورزیدہ ہندی در کتاب خود کہ بنام (The Tragedy of Amanullah) در سال ۱۹۳۳ م تالیف نمودہ در صفحہ ۱۳۷ مینویسد کہ:

"بعد از جر و بحث های جدی بالاخرہ معاہدہ صلح بساعت یازدہ مؤرخ ۸ اگست ۱۹۱۹ بین نمایندگان امان الله و بریتانیا قرار ذیل طی پنج مادہ در راولپندی برای احیای صلح امضاء شد."

قبل از اینکه بہ اصل مطلب بروم باید متذکر شد کہ یک تعداد وطنداران عزیز ما تنها بہ استناد مادہ پنجم معاہدہ بدون اینکه یادی از یاداشت ضمیمہ معاہدہ را بکنند نتیجہ گیری میکنند کہ امان الله خان تعہدات پدر خود یعنی امیر حبیب الله خان را قبول و خط سیاہ دیورند را برسمیت شناختہ، در حالیکہ چنین نیست اینک من در این نوشتہ خود مادہ پنجم معاہدہ کہ بیانگر تائید معاہدہ امیر حبیب الله خان میباشد با یاداشت ضمیمہ معاہدہ را بدون کام کاست برای قضاوت هموطنان گرانمایہ تقدیم میدارم کہ قرار ذیل است:

مادہ پنجم معاہدہ:

"دولت افغانستان سرحد ہند و افغان را کہ امیر مرحوم قبول نمودہ میبیرد و برعلاوہ موافقہ بہ علامہ گذاری قبلی ہیأت بریتانیا و علامہ گذاری ناشدہ قسمت غرب خیبر را کہ از انجا حملہ اخیر افغان صورت گرفته توسط ہیأت بریتانوی علامہ گذاری و بحیث سرحد قبول میشود. عساکر انگلیس بہ این طرف در موقعیت فعلی خود الی تکمیل علامہ گذاری باقی میمانند."

قابل تذکر است کہ در پنج مادہ معاہدہ متذکرہ فوق ہمین مادہ پنجم است کہ اشارہ بہ موافقہ امیر مرحوم و موضوع سرحد شدہ و وطنداران عزیز بدون غور و تعمق سہوآ و یا عمدآ بہ استناد ہمین مادہ استدلال میکنند کہ خط دیورند از طرف شاه امان الله غازی برسمیت شناختہ شدہ و موضوع ختم است، در حالیکہ چنین نیست بلکہ شاه امان الله با درایت و احساس عمیق کہ بہ مادر وطن خود بحیث یک شخصیت مدبر و سیاستمدار دلیر داشت از موقع استفادہ نمودہ سر بہ سیاستمداران بریتانیا خم نکرده دلیرانہ بعد از

اطلاع آنکه معاهده امضاء و با تشریفات خاص از طرف رئیس هیأت بریتانیا (Sir Hamilton Grant) به هیأت افغانی تسلیم داده شد فوری بسیار ماهرانه عدم رضایت خود را در مورد معاهده و خاصاً ماده پنجم را به هیأت افغای اظهار داشت که در نتیجه هیأت بریتانوی طی یادداشت جداگانه به تشویش شاه امان الله غازی چنین جواب داد.

"شما از من در معاهده صلح تقاضای اطمینان بیشتر را نموده اید که در معاهده نباید چیزی ذکر شده باشد که مانع آزادی خارجی و داخلی افغانستان شود. دوستم، اگر شما معاهده صلح را بدقت بخوانید در آن هیچ اشاره که مبنی بر مداخله در آزادی افغانستان باشد نیست. شما من را مطلع ساختید که دولت افغانستان موافقه ندارد که تعهدات زمان مرحوم حبیب الله خان که مکلف به اخذ مشوره در مسائیل سیاسی از دولت بریتانیا بود قبول نماید. متذکر میشوم که من از اظهار چنین مطلب در معاهده صلح اجتناب نموده ام و هیچ ذکری بعمل نه آمده. فی لهذا با معاهده متذکره و این نامه افغانستان رسماً آزاد و در امور داخلی و خارجی مستقل است. بر علاوه تمام معاهدات قبلی با این جنگ فسخ گردیده."

حال اگر وطنداران عزیز به نامه ضمیمه (Sir Hamilton Grant) و خاصاً سطر اخیر نامه بدقت توجه شود نه خط دیورند و نه معاهدات قبلی الی دوران شاشجاع اعتبار دارد و ما باید اعتراف کنیم که شاه امان الله غازی واقعاً قهرمان ملی، زعیم مدبر، نهایت وطندوست، طرخیخواه و صلحدوست بود، خداوند روحش را شاد داشته باشد و برای ملت رنجدیده افغان قهرمان دیگری چون شاه امان الله خان غازی نصیب کند.

آمین یا رب العالمین